

УДК 130.122

Кочева М. Г.¹, Бондаревич І. М.²

¹ студ. гр. КНТ-132, НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СТЕРЕОТИПИ ТА ДИСКРИМІНАЦІЯ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Дві соціальні проблеми – стереотипи та дискримінація виявляються пов'язані одна з одною. Вони обидві відображаються у різноманітних сферах життя – від працевлаштування та освіти до міжособистісних взаємин. Тому актуальним є як аналіз вищезазначених феноменів так і вивчення їх взаємозв'язку.

Стереотипи – це загальновизнані, сталі уявлення про представників певної групи людей, що вже, чи не завжди відповідають дійсності. Вони можуть бути сформовані за будь-якими ознаками: статевими, расовими, національними, релігійними, тощо. Ці стереотипи дуже легко можуть стати приводом для дискримінації, тобто до неправомірної поведінки, або вчинків, спрямованих на обмеження прав та можливостей людей.

Дуже часто стереотипи та дискримінація розглядаються як два окремі явища, хоча при першому наближенні стає очевидно, що насправді стереотипи можуть породжувати дискримінацію, а дискримінація підсилює певний стереотип. Стереотипи формуються як хибні, неточні, однозначні, абсолютні погляди та уявлення людини чи групи людей, і стають виправданням, або обґрунтуванням неправомірної поведінки та вчинків, власне дискримінацією.

Одним з найважливіших способів боротьби зі стереотипами та дискримінацією є здійснення аналізу цих явищ з філософської точки зору. Це може допомогти розкрити корені проблем, розуміти їх механізми та досліджувати способи боротьби з ними. Це, в свою чергу,

може допомогти розробити програми та стратегії для боротьби зі стереотипами та дискримінацією в різних сферах життя.

Філософія пропонує різні парадигми взаємодій людини із світом і суспільством, які можуть пояснити, чому деякі люди вважають певні речі нормальними, а інші - ні. Філософський інструментарій (екзистенційна діалектика, конструктивізм, тощо) дозволяє формувати ефективні стратегії для зміни культурних норм та установок.

Сьогодні важливо усвідомлювати взаємозв'язок між соціально-етичними аспектами дискримінації та стереотипів, адже це допоможе розвинути соціальну відповідальність в суспільстві та підняти етичні стандарти, що в цілому сприятиме побудові насправді демократичного суспільства.

Отже, філософія може стати потужним інструментом у боротьбі зі стереотипами та дискримінацією в суспільстві, допомагаючи розробляти стратегії та програми для зміни культурних норм, визначення соціально-етичних аспектів дискримінації та підвищення культурної компетентності. Проте, варто зазначити, що боротьба з дискримінацією та стереотипами - це багатоваровий процес, який потребує зусиль не лише філософів, але й усього суспільства.

Перш за все, для того, щоб боротися зі стереотипами та дискримінацією, необхідно змінювати свідомість людей. Філософія, розширюючи формати свідомості, зменшує вплив стереотипів на наше мислення та поведінку. Вона спонукає нас запитувати, чому ми віримо у певні речі, та досліджувати різні погляди і ідеї, які можуть зробити наш світ більш зрозумілим. Прагнення дивитися на різні речі з різних точок зору, використовуючи різні підходи та концептуальні рамки, являє більше можливостей, збільшуючи різноманіття. Суспільство має усвідомити, що різноманітність - це багатство, а не загроза. Останню формують стереотипи та дискримінація, провокуючи нерівність, конфлікти, відчуження.

Сучасні стереотипи створюють чорно-біле уявлення про людей, культури, ідеї та інші аспекти життя, що може призвести до упередження та негативних наслідків. Тому вміння бачити і позитивне і негативне одночасно є важливою навичкою в боротьбі зі стереотипами. Позитивне та негативне не завжди чітко розділяється – існує безліч відтінків сірого. Саме це відкриває філософія. Її теорії можуть навчити нас виокремлювати протиріччя, що існують у світі, і приймати їх як частину складності людського життя. Історія філософії засвідчує той факт, що стереотипи ґрунтуються на спотворених уявленнях про людей та культури, що лише частково відображають картину.

Стереотипи, за суттю, є якірними точками, що прив'язують нас до певного сприйняття світу, що може бути зведене до щільного аспекту власного досвіду. Внаслідок чого, що ми не помічаємо більш складні аспекти досвіду, які можуть бути менш очевидними, тонкими, символічними. Таким чином, стереотипи можуть обмежувати наше сприйняття тонких аспектів світу, оскільки пригнічують нашу здатність бачити індивідуальність та унікальність різних людей і ситуацій. Проте, філософія може допомогти нам розширити наше сприйняття світу, включаючи тонкий аспект досвіду. Філософські концепції та підходи можуть допомогти нам розуміти складні аспекти досвіду та розширювати нашу свідомість про світ.

Важливий крок для запобігання дискримінації це зміна законодавства та політики. Дискримінація повинна бути карантинною заборонаю в усіх сферах життя, від працевлаштування до надання медичної допомоги. Уряд повинен прийняти закони, які забороняють дискримінацію на будь-яких підставах та створюють ефективні механізми для її протидії.

Також суспільство може підтримувати та створювати ініціативи, спрямовані на розвиток толерантності та підвищення свідомості. Організації та громадські об'єднання повинні співпрацювати з урядом та громадськістю, щоб підвищити рівень культурної компетентності суспільства. Наприклад, інтеркультурні заходи сприятимуть розумінню та повазі до інших культур, вивченню мов та традицій. Це допоможе зменшити стереотипи та ворожість між різними групами людей.

Освіта є ключовим фактором у боротьбі з дискримінацією та стереотипами. Затребуваними є навчальні програми, курси, які сприяють формуванню розуміння різноманітності та культурної компетентності, сама атмосфера, де кожен студент відчуває повагу та прийняття без обмежень за ознаками статі, раси, національності, сексуальної орієнтації тощо.

Важливим вбачається введення цензури в медіа і всьому інформаційному просторі. Журналісти, блогери та інші контент-креатори мають ретельно обирати свої слова та теми, не використовувати стереотипи та підкреслювали різноманітність та рівність між людьми.

Отже, боротьба зі стереотипами та дискримінацією - це процес, що потребує зусиль усього суспільства. Ініціативи та програми, спрямовані на формування розуміння різноманітності та культурної компетентності, на зміну законодавства та політики, на розвиток толерантного та відкритого середовища - все це може допомогти розв'язати проблему дискримінації та стереотипів в нашому суспільстві. Важливо пам'ятати, що кожен з нас має свою роль у цьому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Як розпізнати стереотипи і протистояти дискримінації – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=rpSDy9Je16k> (Дата звернення 15.03.24).
2. Дискримінація: стереотипи та упередження – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://komrada.gov.ua/news/1643295187/> (Дата звернення 15.04.24).